

SCOL'A ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

Joanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vineri'a. Pretiul pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: cete 5 cr. de siru si timbrul.

Sabiū, 18 Februaru v. 1877.

Prenumeratiunile si corespondintiele suntu a se adresă la: Redactiunea „Scóle romane“ in Sabiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Rousseau si principiele sale pedagogice.

(Fine.)

Atat'a despre vieti'a lui Rousseau.

Si acumu se ne intorcemu érasi la acelu opu alu seu, carele pre noi ne intereséza cu deosebire, la „Emilu“, si se reproducemu pe scurtu si obiectivu principiele pedagogice profesate in acésta scriere epochala.

Rousseau, disgustatu de coruptiunea tempului seu, si a propusua a regenerá vieti'a sociala cátu se póte mai radicalu, smulgându reulu din radecina seau adeca reformandu educatiunea tinerimei. Spre acestu scopu scrise elu pre „Emilu“, condamnandu vechiulu sistem de educatiune si aratandu unu nou modu de crescere. „Emilu“ nu este unu manualu seau sistem de pedagogia in sensu comunu, ci mai multu o istoria seau descriere a crescerei unui copilu imaginariu cu numele Emilu — de candu se nasce pana candu se insóra. Opulu se divide in 5 „carti.“ Cartea prima vorbesce de educatiunea lui Emilu in epoc'a dela nascente pana candu incepe a vorbi; cartea a dou'a continua educatiunea sa pana la anulu alu 12-le; cartea a trei'a se incheia, candu elevulu a impletit anulu alu 15-le; a patr'a conduce pre Emilu pana in ajunulu de a-se casatorí; in a cincea se deserie casatori'a sa cu „Sofia“ si educatiunea acesteia. Rousseau pune tóta educatiunea lui Emilu in man'a unui pedagogu de profesiune (le maître (c. metr), adeca maiestru, educatoriu, instructoru). Principiele sale pedagogice se potu vedé din urmatóriele:

„Tóte suntu bune, candu esu din manile creato-riului; tóte degeneréza in manile omului. Elu silesce unu pamantu a nutrí productiunea altuia, unu pomu a aduce fructele altuia; elu amesteca si confunda climate, elemente, anotempuri; elu 'si mutiléza canele, calulu, sclavulu; tóte le restórna, tóte le defiguréza; elu iubesc disormitatea, monstrij; nimicu nu-i place asia, precum vine dela natura, nici chiar — omulu; acest'a inca trebue dresatu pentru scopurile sale cá unu calu de calaritu, trebue sucitudo dupa gustulu seu

cá unu pomu din gradina. — Plantele se forméza prin cultivare, omulu prin educatiune. Ne nascemu debili, si avemu trebuintia de poteri, lipsiti de tóte, si avemu trebuintia de ajutoriu. Tóte cete ne lipsescu la nascere si de cari avemu trebuintia fiindu mari, ni-le procura educatiunea. Omulu are trei educatoroi: natur'a, adeca desvoltarea interna a poterilor si organelor sale; omenii, cari 'lu invétia a se folosi de aceea desvoltare; si lucrurile, adeca propri'a experientia, ce si-o procura in urm'a impresiunilor obiectelor esterne. Prim'a educatiune, seau adeca educatiunea dela natura, nu depinde dela noi; pentru aceea trebue se ne nevoim a acomodá pre celelalte döue dupa cea de antâiu. De óra ce inse referintiele sociale in multe privintie stau in contradicere cu natur'a, cauta se ne ingrigimu a cresce pre copilu — nu pentru o chiamare speciala, carea se póte schimbá, ci pentru chiamarea comuna tuturor omenilor, cá astfelui se fia in stare a trai sub tóte impregiurarile. — Educatiunea incepe indata la nascere. Copilulu nu aduce nimica cu senzdecáta capacitatea de a invetiá. Inse cátu de intorsu procedem a indata la prim'a educatiune! Abia se nasce copilulu si ar dorí a respirá mai liberu, a-si intinde si miscá membrele, si éca ne grabim a iute a-lu strunge de nou in fasie si scutece. Lapedati caitiele, fasiele si scutecele! Dati copilului libertate, si veti observá, cumu i cresc poterile vediendu cu ochii! Si educatiunea spirituala incepe indata dupa nascere. Pana inca a nu vorbi si precepe, copilulu deja invétia — facându esperintie. Impresiunile sensuale suntu primulu materialu pentru cunoșintiele sale; pentru aceea e bine, cá impresiunile se urmeze dupa unu planu anumit. Tóte sensurile se se deprindia. Se nu spariam copiii cu animale urite, cu masce, poenituri de pusca etc. — Candu copilulu are lipsa de ceva, elu plange ori sbiera. Se simu cu atentiune la seestu limbagiu alu seu! Din primele lacrime incoltiesce prim'a legatura intre omu si omu; aici se fauresce prim'a veriga in lung'a catena, din carea se forméza ordinea sociala. Primele lacrime ale copilului suntu rogari, grigiti cá ele se nu devina mandate (porunci)! Plan-

sulu copilului nu se poate întârca mai bine decât ne-reflectându-lă elu, sau atragându-i atenția asupra unor lucruri placute, fora înse-a arată, ca ne intereseam mult de densulu. Apucându-lă poteri, se se concéda copilului a se trage liber prin casa Nu-i săriti intru ajutoriu, decât atunci, candu are trebuinția de elu! Unde poate, copilul să-si ajute insusi. Dati-i jocarei, dar nu multe și scumpe, ci puține și simple! Unu abusu este și acela de a sili pre copilul să vorbească prea de temporiu; tocmai pentru aceea elu va vorbi mai târdi și mai reu. Pronunciati copilului cu-vînte puține și usioare, aratându-i în același tempu și obiectele acelora cuvinte! Vocabulariul copilului se fia micu și se nu cuprindia mai multe vorbe decât idei. Se nu-se concéda copilului a vorbi ce nu precepe! Copilul învăță mai în același tempu a vorbi, și mancă și a amblă. Această este primă epoca a vietiei sale. —

Rousseau nu vrea să scie nimică de pecatul stramosiescui. Tota reușatea copilului provine din slabirea sa. Faceti-lă tare, și elu va fi bunu! Sementia minciuniei, a egoismului și oponitiei vine din afară în anima copilului. Amorea propria, unică pasiune înascută, este dela natura buna. Copilul să semtă, că elu depinde dela lucruri; legile sale se fia nepotintia sa! Dar nici elu se nu fia tiranisatu din partea celor mari. Copilul să nu primește nimicu, pentru că a cerutu, ci pentru că are lipsă de aceea. Vorbe, cari se repórta la referinție morale încă necunoscute copilului, se se incungiure cu totulu. A resonă cu copilul, cumu voiesce Locke, este neratiunalu. Totu asia de condamnabilu este a face emulatiunea, invidia și egoismul de midilöce ale educatiunei. Copilul să se plece înaintea tariei, nu înaintea autoritatiei. Primă educatiune se fia negativa, mai multu incunjurandu pecatul și rétacirea, decât învietiandu-vîrtutea și adeverul. Mai antâiau trebuie să se deprinde poterile fizice, cu deosebire sensurile, să se întări corpul prin gimnastică, mancare, vestimente și locuinta corespundietória. La educatiunea religioasă se ne ferimă și disgustă pre copilul prin exerciție prea lungi și dese și a-i vorbi de detorintie înainte de a-si cunescă drepturile. Unică doctrina morală pentru copii este: Se nu faci nimicu vre-unu reu! Crescerea pentru libertate este principiul fundamentalu alu educatiunei. Înse cine este liberu în adeveratulu sensu alu cuventului? Acela, carele voiesce ce poate să face ce-i place. Poterea și autoritatea nu facu pre omu liberu, pentru că ele cauta a se folosi de instrumente straine pentru a-si impleni propusul; chiar și celu mai mare încă depinde dela voi'a altor'a. Singuru acela e liberu, carele, spre a-si face voi'a, nu are lipsa a adauge la brațiul seu brațiul altuia.

Cu privire la educatiunea intelectuala principiile lui Rousseau suntu: Instructiunea se fia naturala, nu mechanica, se nu se învietie nimicu numai de rostu, nici înainte de tempu, se nu-se învietie vorbe și semne fora de obiectele respective! Se se procéda dela par-

ticularitati la generalitati, dela intuitiune la conceptu, dela aprope la mai departe! Învietiamentulu se fia practicu, elevulu activu: aflandu insusi adeverurile respective, construindu iususi sciintia cutare; lumea, faptele, nu cartile se fia învietiatorii sei. Începutulu se se faca cu sciintiele reale. Copilul să nu învietie o adouă limbă pana nu va fi de 12 sau 15 ani; pana atunci se se ocupe singuru numai cu limb'a materna. Învietiamentulu geograficu se nu-se incépa cu globul si cu map'a, ci cu locul natalu, avendu copilul insusi a desemnă map'a acestuia. La istoria se nu-se învietie fapte, ale caror intielesu și nesu copii nu-lu potu cuprinde. Cetitulu se nu-se învietie prea de temporiu, fiindu-o adeverata tortura pentru bietii copii. „Emilu abia va sci în alu 10-le anu, ce este o carte. Pentru ce se si învietie elu a ceti? Elu nu intielege inca folosulu seu; candu lu va intielege, va învietia indată de sene a ceti. Sum convinsu, că Emilu va sci ceti și serie inca înainte de anulu alu 10-le, tocmai pentru că forte puținu mi pasa, de că elu le va învietia înainte de anulu alu 15-le.“ Desemnulu se se învietie dupa natura, nu dupa originalie. Pentru astronomia se voru pregăti scolarii, facându-i atenți la locul unde resare și apune soarele. La fizica se nu incepemu cu instrumente, ci cu experiențele cele mai simple; spre a afă legile naturale, se manecamu dela fenomenele cele mai comune. Preste totu luatu, educatorulu se se îngrijescă, că ori ce petrecere se fia pentru elevi instructiva, sensurile se devin organele inteligenției. O întrebare stereotipa pentru învietiitoriu și elevu se fia: Ce folosu avemu dela cutare sau cutare lucru? Fiacare copilu se învietie o meseria, parte pentru a-si conservă mai bine independința, parte pentru a potă variă între lucrul corporal și celu spiritualu. În conformitate cu principiile acestea Rousseau nu poate recomanda junimei alta carte mai buna, decât pre — Robinson Crusoe. — Pana aici elevulu a învietiatu a lucră și a cugetă; devenindu-june, elu se învietie inca a iubi și semtă. Pentru aceea elevulu trebuie familiarisatu cu referințele sociale, trebuie introdusu în istoria; spre acestu scopu mai recomandabilu este Plutarchu. Încătu pentru educatiunea confesiunala, Rousseau nu voiesce a educă pre Emilu pentru nici o religiune, ci numai a-lu pune în positia, că insusi se alăga pre aceea, carea i-se va pară mai buna.

Rousseau descrie pre Emilu în etatea de 12—15 ani asia: Esteriorulu seu vedesce siguritate și indestulire. Privirea sa este deschisa și libera, fora înse-a fi întrecuta și desiderata. Vorbesce simplu, dar nu face multă vorba. Dedatul a învietia dela sene, elu nu se folosesce de mintea altora, ci numai de a sa și nu tiene multu la autoritate. Elu nu a învietiatu nimicu de rostu, a învietiatu înse multu din propri'a experiența. Are cunoștințe puține, dar nu numai pe diuometate. Spiritulul seu este deschis, și de că nu este învietiatu, este înse capabilu de

inveniatura. Ori ce face, elu scie pentru ce face, si ori ce crede, elu scie pentru ce crede. Elu propesiesce incetu, dar siguru. Nu are cunoscintie istorice, ci numai naturale; de metafisica si morala nu scie nimica. Elu e laboriosu, cumpetatu, rabdatoriu, fermu, curagiosu. Vivu si activu, elu totusi nu intreprinde nemicu, ce ar trece preste poterile sale. Nu pune intrebari inutile acolo, unde se poate insusi convinge despre adeveru. Si fiindu ca fantasi'a sa nu este agitata, elu nu maresce nici unu pericolu si e pururea cu sange rece. Virtutile sociale i lipsescu. Elu se privesce pre sene fora respectu la altii si-i pare bine, ca altii nu se occupa de densulu. Corpulu seu e sanetosu, anim'a sa libera si fora pasiuni. Este unu copilu matru, a traitu vietia unui copilu si cultur'a sa nu si-a dobanditudo cu pierderea fericirei sale. *)

Lazaru Petroviciu,
ascultatoriu de filosofia.

La cursurile supletorie trecute si fiitorie.

Folosulu celu mare si necesitatea cea ardienda de societati, conferintie, reunioni si cursuri inveniatoresci nu se mai poate trage la indoieala, ci ori si cine trebue se recunoscă, ca acestea suntu pentru inveniatori in specia si pentru binele comunu in genere de neaperata trebuintia. Apoi cumu-ca nici o intreprindere la inceputu nu poate fi asia de perfecta si multiumitoria, incat se nu aiba lipsa de modificar si indreptari intr'o privintia seau alt'a, acest'a o scimu cu totii. Numai mai tardiu, dupa o præsa mai lunga se potu observa neajunsurile si indreptate erorile.

Asiadara crediu, ca mi-se va permite a face unele observari la cursurile supletorie trecute si a-mi da parerea la celea fiitorie, spre a-se pota incungură neajunsurile si neplacerile, si a-se evita erorile incat pentru viitoru. Deci la cursurile supletorie din trecutu am se observu urmatoriile:

a) Desi venerabilulu consistoriu archidiecesanu gr. or. a tramsu circulariele referitorie la cursurile supletorie destulu de tempuriu spre a-se pota publica tuturor acelor'a, pre cari i privescu, totusi cu parere de reu trebue se marturisescu, cumu-ca unii dintre inveniatori spuneau, ca au primitu inscintiarea forte tardiu; din care causa:

b) Nici de cumu nu se potea incepe si continuu cursulu regulatu, fiindu-ca inveniatori dela inceputu pana la incheiare totu veniau, era altii stateau cate 2-3 dile si apoi era si deuceau.

c) Multi inveniatori n-au participat la cursurile supletorie de locu, unii din cauza multoru ocupatiuni economice, altii din indiferentismu, era altii din dispretiu.

*) Tienendu-ne Ddieu sanetatea, ni-amu propusu a traduce pre „Emilu“ intregu si a-lu publica in fola nostra; atunci apoi vomu adauge si reflecțiunile nostre asupra acestui opus intr'adeveru epochalu.

Redactiunea Scólei Romane.

d) Intre cei ce nu' au participat trebue se recunoscemu, ca suntu unii apti si demni de a fi insisi conducatori. De acestia dara nu e mirare; trebue inse se ne miramu, ba chiar se ne uimim, ca suntu unii cari nici idee nu potu ave de vre-o metoda, nici ca staruieseu prin cetire de foi speciale a si-o castigá, si totusi nu ie partea la cursurile supletorie.

e) Asupr'a unor atari inveniatori inca nu vede se se fi luatu nici o mersu pentru indiferentismulu loru facia de chiamarea loru inveniatoresa.

f) Inveniatori nu se insinua de tempuriu respectivului d. protopu, declarandu-se: care la care cursu doresce a participa; astfelui

g) Domnii protopopi nu potu satisface pe deplinu asteptarilor in privint'a cortelesor, de unde apoi se nascu nemultumiri si neplaceri etc.

h) Diurnulu inveniatorilor e micu facia de spele ce au a intimpinat; dara abstragandu dela acest'a se mai nascu multe neplaceri si nemultumiri din cauza, ca nici micuiele diurne nu-se platescu deplinu, din care cauza

i) Multi inveniatori s-au declarat, ca nu voru mai participa la astfelui de cursuri, deca pe venitoriu nu se voru luat mesuri rigorose facia de inveniatori neparticipatori si pentru colectarea tempuria a diurnelor.

j) S'a aflatu, ca unii inveniatori si-au scosu diurnele si au venit cu ele in buzunariu, apoi au pretinsu a li-se face parte si din colectele generale; era altii cu diurnele complete au statu 2-3-4 dile la cursu, si apoi s-au dusu la ale loru, parasindu cursulu cu totulu.

m) Tempulu de 10 dile e prea scurtu pentru desbaterea si pertractarea a patru obiecte, sau patru obiecte de inveniamentu suntu prea multe pentru unu tempu asia scurtu, de 10 dile.

n) In unele comune omenii nu voru a placidá din fonduri diurne pentru inveniatori loru, din cauza ca nici alte comune nu facu acest'a si nici tramitul pre inveniatori loru la cursu. Astfelui de comune si inveniatori strica forte multu bunei cause.

Deci deoparte pentrucá se se pota incungurá tote neajunsurile, neplacerile si nemultumirile, si se se pota evita erorile; era de alta parte pentrucá cursurile supletorie se fia in adeveru aceea ce trebue se fia si spre care scopu le-a infinitat maritulu sinodu archidiecesanu gr. or. in anulu 1875, dupa parerea mea ar trebui se se faca si se se iee dispositiunile si mesurile urmatoriile:

1. Circulariul referitoriu la cursurile supletorie ar fi forte bine a-se emite cu 2-3 luni mai inainte de inceperea cursurilor, pentrucá se se pota face tote pregatirile necesarie si se nu mai pota afla nime „nodu in papura;“

2. Fiacare comuna se fia obligata si constrinsa a-si tramite pre inveniatoriul seu la cursu si a-i platit diurnulu statoritu in circulariu; era inveniatoriul se fia indetoratu sub cea mai grea respundere a participa

la prelegeri regulatu, — dela inceputulu pana la incheierea cursului.

3. Diurnele invetiatorilor se fia baremu de 60 cr. pe dî; éra domnii protopopi se staruiésca cu energia si de témputiu a-se colectá diurnele statorite dela fiacare comuna din tractulu respectivu, pentru că ele se se pôta plati invetiatorilor regulatu la terminele preciseate in circulariu.

4. Façia cu témputu si cu obiectele de pertractatu se se dispuna, că ori se se pertracteze numai dôue seau celu multu trei obiecte in diece dile, ori apoi punendu-se 4—5 obiecte se se tienă tempulu fixatul de maritulu sinodu archidiecesanu, adeca de 18 dile; alt-mintrea nici unu obiectu nu-se pôte pertractá cumu se cuvîne.

5. Dupa obiectele pertractate pana acumu cele mai necesarie pe venitoriu aru fi: religiunea, stilistic'a, geografî'a, istorî'a naturala si fisic'a; cele trei din urma se se iee dupa impregiurarile, in cari traiescu parentii si copii, — că conversatiune libera in unu modu intuitivu.

6. Conducatorii cursurilor se fia convocati de témputiu la o conferintia prealabila, in care se se statoresca in liniamente generale procedur'a de urmatu, aducandu-se — „unitate in cele necesarie.“

Acestea suntu pe scurtu observarile si parerile lui

Branu in 21 Ianuariu 1877.

Teodoru Popu,
inventiat. primariu.

O fóia pentru junime.

La articlulu d-lui Ioanu Budu, aparutu in „Scól'a Romana“, Nr. 4 a. c., in care propune a se fundá o fóia periodica pentru junimea din scóolele poporale, vinu a-mi dá si eu parerea in urmatóriile:

Necesitatea unui atare organu pentru tinerimea romana credu ca o semte ori care barbatu intelligentu, o semtu cu deosebire educatorii tinerimei romane. Eu semtiendu inca cu unu anu si diumetate inainte de acésta trebuinti'a unui atare organu, in lips'a altoru foi mai corespondietórie am prenumeratu fóia poporala „Siedietóri'a“. Am observatul, ca nu o data, ci totu de-a-una de căte ori aduceam acésta fóia in scóla, toti scolarii fora esceptiune semtiau o bucuria nespusa si doriau a o ceti care de care mai antâiu, cu o placere invederata. Credu deci, că propunerea d-lui Budu de a se infinitiá câtu mai ingraba o fóia pentru junimea nostra scolară, merita a se sprigini cu tóta caldur'a, si eu din parte-mi me grabescu a apelá — cu permisiunea onorabilei redactiuni — catra toti fratii si colegii invetiatori, că se nu pregete a face totu ce li este prin potintia pentru realisarea si promovarea acestei idei salutarie. Specialu rogu pre onorabil'a redactiune, că se binevoiésca a luá asupra-si redactarea acestei foi, carea ar fi a se aclude la „Scól'a Romana“, sperandu ca fóia va aflá celu mai intinsu spriginiu spi-

ritualu si moralu. Eu unulu me declaru si me obligu, ca voi sprigini acésta intreprindere nunumai cătu voi avé fericirea de a fi invetiatoru, ci cătu voi trai eu si va esiste fóia edanda.

Nicolau Albani,
inventiatoru dirig. in Lis'a.

Numerulu 3 desvoltatu si tractatu de mine.

(Urmare.)

Adaugerea.

(Se revedu ocupatiunile si ce e reu se indrépta).

Pana la care numeru scim u noi numerá a cumu? Numera — F! Numerati cu totii! Acumu indereuptu! Inca o data! Care numeru se afla inainte de numerulu 2 (numerandu inainte)? Inainte de numerulu 3? 1? Care numeru se afla intre numerii 1 si 3? Intre 1 si 2? Dar intre 2 si 3? Cu cătu e mai mare 2 decât 1? Cu cătu 3 decât 1? Voi ati avutu se cantati diferintiele; invetiatu-le-atii de rostu — N? Care e diferint'a intre 1—2? 2—3? 1—3? Bine; fiti érasi atenti!

(Se tragu dôue trasuri pe tabla.) Câte trasuri stau pe tabla? (se mai trage un'a) Câte am mai trasu? Numera, câte trasuri suntu de tóte? Pentru ce dici acum'a, ca stau 3 trasuri, căci mai inainte ai dîsu ca stau numai 2 trasuri? Asia este, 2 trasuri cu 1 trasa suntu 3. Unu copilu avuse dôue côle de chârtia si si-a mai cumperatu un'a; câte côle are elu? Cumu ai conchisul? Mai conchide odata S! Unu copilu a avutu 2 stiluri si si-a mai cumperatu unulu? câte stiluri are elu? Pentru ce? (Teme relative, luate totu din giurul scolarilor).

Câte stiluri a avutu V., déca langa celea 2 de mai inainte si-a mai cumperatu 1? Pentru ce 3? Voi seiti, ca totu ce amu invetiatu noi, amu serisu si desemnatu; acésta inca o vomu serie, — fiti numai atenti! O va scrie G! Vino afara! Dictéza R! Ce trebuie se scriemu mai antâiu? Pentru ce 2? (pentrua 2 se aude antâiu). Ce se scrie dupa 2? Dara dupa „eu“? Care este semnulu pentu „eu“? Bine, o linia orisontala si un'a verticala, trase un'a preste alt'a că o cruce. Ati dîsu, că dupa **eu** se aude **unulu**; ce se scrie dupa unulu? („suntu“). Cumu se face semnulu pentru „suntu“? Ce vomu pune dupa „suntu“? (II). Asia dara amu serisu:

$$| + | = ||.$$

Cetesce P. inca odata ce amu scrisu! Acésta o veti scrie si voi pe tablită; stilurile a mana — 1, 2! (Unii tractéza adaugerea intréga, apoi o decopíeza; eu inse am fostu silitu a urmá astfelu din causa, că micutii se ostenisera a mai stá in cordati cu atentiu, astfelu am variat, pentru că copii se se restaureze érasi.) Stilurile pe tablitie! Cetesce ce ai scrisu!

Atentiune! Unu copilu a avutu unu meru si a mai capetatu 2; câte mere are elu acum'a? Pentru ce? (I + II, cunoscutu).

Unu scolariu a avutu 1 cr. si a mai capetatu 2 er.; câtă are elu de toti? Pentru ce 3? Diceti cu totii:

unulu cu doi suntu trei.

Dictéza-mi acést'a se o scriu pe tabla!

$$| + | = ||$$

Priviti ce voiu face eu (tragându 1 trasura.) Ce am mai facutu eu? (ai mai trasu o trasura langa ceealalta) Priviti ce voiu mai face eu! (mai trage un'a) Câtă trăsuri stau acum'a pe tabla? De unde seii tu, ca suntu trei trăsuri? Uitatî-ve la ele: cumu stau ele un'a de alt'a? (departe,) [se pune semnul lui „eu“ intre ele.] Ce amu pusu intre ele? Cetesce-le acuma si apoi mi spune câte suntu!

$$| + | + | = |||$$

Asiadara câtu face o trăsura cu o trăsura si o trăsura? (Aceeaa-si operatiune se mai face la masină de computu, cu lemnutie si cruceri.) Deci câtu face unulu cu unulu si cu unulu? Diceti cu totii:

unulu cu unulu si cu unulu suntu trei!

(se scrie, se cetește si se deprinde bine).

Repetire: Care numeru stă intre numerulu 1 si 3? Cu câtu e mai mare numerulu 3 decâtă numerulu 1? Care e dara diferenția intre numerulu 1 si 3? Pentru ce? Vino G. si-mi arata cu creta pe tabla, cumu-ca diferenția intre numerulu 1 si 3 e 2! Cu câtu e mai micu numerulu 1 decâtă 2? Arata acést'a la masină! Câtă bile facu 1 bila si 2 bile? Câtă vaci 1 vaca cu 2 vaci? Câtă nuci suntu 1 nuca cu 2 nuci? Câtă mere suntu 1 cu 1 si cu 1? Pentru ce? Vino N. afara la tabla si scrie:

$$| + | = ||$$

$$| + | = ||$$

$$| + | + | = |||$$

D. va arată cu bătiul si R. va cete. Inca odata din susu in diosu! Din diosu in susu! Cu totii in choru! (tactu).

(Va urmă.)

Protocolulu

adunarei generale a „Reuniunei invetitorilor romani dela scăolele confesionale gr. or. din diecesa dreptu-maritória-resariténă a Caransebesiului“, tie-nute in urbea Versietiu la 22 si 23 Augustu v. 1876.

In diu'a prima la 10 ore inainte de amiédiadi s'a adunatu membrii „reuniunei“ d'impreuna cu presedintele loru, d-lu Martinu Tiapu in sal'a otelului „La regin'a Angliei.“ Aci la provocarea presedintelui s'a inscrisu că presenti la adunare urmatorii membri ordinari, si anume: din protopresbiteratulu Bisericei albe: Savu Micsi'a din Racasd'a, Demetru Linti'a din Iadi'a, Pavelu Fiscea si Ioanu Orz'a din Ciclov'a, Alexandru Blasius din Ciord'a, Iosifu Culinu si Nicolau Lungu din Vraniu si Ieremi'a Bur'a din Ciuchiciu; din protopresbiteratulu Caransebesiului: Ioanu Oprea din Ezerisu si Pavelu Chi-

nezu din Soceni; din protopresbiteratulu Ciacovei: Aureliu Draganu si Ioanu Ieremi'a din Ghiladu, Nicolau Sosdeanu din Obadu, Artemiu Istvanu din Dent'a, Const. Ghedoseviciu din Iolvadi'a, Simeonu Tieranu din Foeni si Elia Ilcau din Banlocu; din protopresbiteratulu Lugosiului: Amali'a Lipovanu si Demetru Gasparu din Lugosiu; din protopresbiteratulu Oravitei: Ioanu Marcu din Boesi'a montana, Ioanu Tin'a din Boesi'a romana, Antoniu Sabinu din Colnieu, Pavelu Mustetiu din Doelniu, Georgiu Tiunea din Varadi'a, Ioanu Capetiu din Greovatiu si Martinu Boghi'a din Brosceni; din protopresbiteratulu Versietiului: Martinu Tiapu si Demetru Novacu din Fizesiu, Simeonu Savu din Sredistea-mica, Ioanu Baic'a si Petru Mez'a din Retisoru, Petru Miogeanu si Georgiu Iencea din Costei, Vincențiu Popoviciu si Ioanu Ursulescu din Voivodintiu, Marianu Laticu din Soleci'a, Nicolau Linti'a din Vlaicoveti si Petru Istvanu din Marcoveti. — Au mai participat la acést'a adunare că șpofi: M. O. D. Iacobu Popoviciu, protopresb. Oravitei, M. O. D. Ioanu Popoviciu, protopresb. Versietiului, d-lu advocat din Versietiu Gruia Murgu Liub'a si mai multi on. domni preoti si notari comunali d'imprejurul Versietiului. Dupa terminarea inscrierei a urmatu

Siedint'a I-a din 22 Aug. la 10 ore a. m.

Nr. 1. Domnului presedinte tiene o cuventare, in care facându istoricul reuniunei, accentuează insennatarea ei si-i urăză prosperare, — saluta pre membrii si șpofii coadunati si dechira adunarea de deschisa.

Decisu: Adunarea intempina cu insufletire cuvintele d-lui presedinte; cuventarea insasi se alatura la acestu protocolu sub A).

Nr. 2. Dupa aceea ié cuventul d-lu advocat Gruia Murgu Liub'a si cu cuvinte dulci si petrun-dietorie saluta adunarea generala in numele cetatiilor romani din Versietiu.

Decisu: Cuventarea d-lui advocat Liub'a fă primita cu insufletite „se trăiescă“.

Nr. 3. Trecându la ordinea dilei, notariulu reuniunei I. Tin'a dă cetire reportului comitetului despre activitatea acestuia dela ultim'a adunare generala; observa inse, ca activitatea comitetului a trebuitu se suferă multă si grea impiedecare din lips'a actelor „reuniunei“, cari fostulu presedinte alu reuniunei, Vasiliu Nicolescu, le tiene la sine si in butulu tuturor provocarilor nici pana astazi nu avă voia a le pune, la dispositiunea actualilor functiunari ai reuniunei.

Decisu: Reportulu comitetului se va transpună unei comisiuni spre esaminare.

Nr. 4. Presedintele reportăza, cumu-ca statutele reuniunei primite si votate in adunarea generala dela Buziasiu suntu aprobată foră nici o modificatiune din partea Venerab. Consistoriu scolaru diecesanu. Aceste

statute cetindu-se apoi cu vóce inalta prin notariulu reuniunei —

Decis u: Adunarea le ié spre sciintia si decide că reuniunea de aci inainte se-si continue activitatea pe bas'a loru.

Nr. 5. Cassariulu reuniunei, d-lu I. Oprea cetesce reportulu despre starea cassei, care ascultandu-se cu mare atentiuie —

Decis u: Se transpune comisiunei pentru revisiunea ratiuciniului cassariului.

Nr. 6. Bibliotecariulu reuniunei, d-lu I. Marcu reportéza despre starea bibliotecei.

Decis u: Reportulu se va dá unei comisiuni spre esaminare.

Nr. 7. Presiedintele propune a se alege 5 comisiuni si anume :

1. O comisiune pentru esaminarea reportului comitetului.

2. O comisiune pentru revisiunea reportului cassariului si a bibliotecariului si pentru proiectarea bugetului pre anulu urmatoriu.

3. O comisiune pentru candidarea functiilor membrilor si a membrilor comitetului pre periodulu urmatoriu de 3 ani.

4. O comisiune, la care se voru aratá disertatiunile, ce se voru tiené in adunarea generala; si —

5. O comisiune pentru inscrierea de membrii noi ordinari, fundatori si ajutatori la reuniune.

Dupa o scurta consultare, la propunerea domnului A. Dragantu —

Decis u: Se alegu in I comisiune pentru esaminarea reportului comitetului: I. Capetiu, C. Ghodosieviciu, P. Mioganu si N. Sosdeanu; in a II comisiune pentru revisiunea reportului cassariului etc.: S. Savu, S. Tieranu, P. Mez'a, I. Ieremia si G. Jencea: in a III comisiune pentru candidare: S. Micsi'a, A. Istvanu, D. Novacu, D. Lintia si P. Fiscea; in a IV comisiune pentru censurarea disertatiunelor: A. Dragantu, I. Orz'a, I. Oprea si G. Tiunea; in a V comisiune pentru inscrierea de membrii noi: P. Chinezu, P. Mustetiu, I. Baica si M. Laticu.

Nr. 8. Presiedintele invita pre membrii reuniunei a luá parte la balulu, care se va tiené in acésta séra in favorulu fondului reuniunei in localitatea destinata pentru tienerea siedintelor adunarei generale; propune totu-de-odata amenarea siedintiei, ce ar fi se urmeze dupa amiédiadi, pe mane-dì la 9 óre a. m. din caus'a pregatirilor de balu, ce au se se faca din partea comitetului arangiatoriu in localitatea siedintelor.

Decis u: Invitatiunea la balu se primesce cu bueuria; éra siedint'a conformu propunerei presiedintelui se amena pe mane-dì la 9 óre a. m.

Siedint'a a II-a din 23 Aug. la 9 óre a. m.

Nr. 9. Dupa redeschiderea siedintiei, presiedin-

tele provóca comisiunea pentru inscrierea membrilor ca se-si dee reportulu.

Referintele comisiunei pentru inscrierea membrilor, d-lu P. Chinezu, face urmatoriulu reportu: De membru ordinariu s'a inscris numai d-lu Traianu Lintia, invent. in Cacov'a; membri fundatori in sensulu §-lui 5 din statutele reuniunei s'au inscris 12 insi, si anume; d-lu I. E. Tieranu, negoçiatoriu in Oraviti'a, d-lu Elia Traila, advocatu in Biseric'a alba, d-lu Grui'a M. Liub'a, advocatu in Versietiu, d-lu Simeonu Trifonescu, not. cerc. in Retisiu, d-lu Pavelu Cimponeriu, not. cerc. in Oraviti'a romana, d-lu Alesandru Gruiciu; parochu in Costei, d-lu P. Popoviciu, parochu in Forotieu, d-lu Iacobu Petrutiu, not. com. in Costei, d-lu Stefanu Saviciu, not. com. in Vraniuti, d-lu Ioanu Alesandrescu, comerciante in Varadi'a, d-lu Ioanu M. Rosiu, notariu la trib. reg. din Biseric'a alba, fiacare cu câte o suma de 20 fl. v. a.; éra d-lu Ioanu Petroviciu s'a inscris de membru fundatoru cu o suma de 50 fl., v. a. oblegandu-se pana va fi in viétia a solví la cass'a reuniunei in fiacare anu câte 5 fl. că procente, éra dupa mórté urmatorii D-Sale voru avé a solví indata capitalulu intregu; — de membru ajutatoriu s'a inscris d-lu Georgiu Nedelcu, advocatu in Versietiu. Documintele de inscriere in numeru de 14, prin cari acesti domni au confirmatu intrarea lor de membri, se subscernu presidiulu spre mai departe administrare. Dintre susu-numitii membri d-lu Stefanu Saviciu si d-lu Ioanu Alesandrescu au si solvit prim'a rata cu 5 fl., la olalta 10 fl., care suma s'a imanuatu d-lui cassariu I. Oprea. — Comisiunea propune deci, că adunarea generala pre susu-numitii domni se-i primésca de membrii ai reuniunei si se-li esprime multiamita protocolaria.

Decis u: Adunarea primesce cu mare entusiasmu intre urari nenumerate de „se traiésca“ pre toti domnii susu-numiti de membri ai reuniune si li aduce cea mai cordiala multiamita pentru sacrificiele, ce s'au determinat a le depune pentru prosperarea si binele reuniunei.

Nr. 10. D-lu I. Marcu propune a se provedé toti domnii membri fundatori amintiti in numerulu precedinte cu diplomele indatinate.

Decis u: Propunerea se primesce.

Nr. 11. La ordine fiindu cetirea de disertatiuni corespondietórie scopului reuniunei d-lu I. Oprea, referintele comisiunei censuratórie, repórta cumca s'au insinuatu 6 disertatiuni, si anume: d-lu Ioanu Tin'a: „despre referintele scólei poporale cu famili'a, bisericá si statulu; d-lu Ioanu Marcu: „despre cultur'a morala si înfrénarea patimelor;“ d-lu P. Chinezu: „despre originea, tractarea si folosulu gunoiului;“ d-lu Savu: „despre industria si comerciu; d-lu I. Capetiu: „despre chiamarea investitoriului“ si d-lu I. Simu: „despre gustulu de cetire la Ro-

mani." Comisiunea recomanda cetirea tuturor acestor disertatiuni, exceptiunandu cu privire la § 15, p — f) din statutele reuniunii numai pre a d-lui I. Simu, care nici este present la adunare, nici este membrul reuniuniei.

Decis u: Propunerea comisiunii referitoria la disertatiunea d-lui I. Simu se primesce. D-nii I. Tin'a, I. Marcu si P. Chinezu, cindu pre rendu disertatiunile sale, adunarea le ascultă cu atentiune si le primi cu bucuria intre urari de „se traiésca". Ele se alatura sub B. C. D.

Nr. 12. Presedintele e de opiniune, ca cetirea disertatiunilor d-lor S. Savu si I. Capetiu, se se amene pre siedintă urmatória, éra acuma se se puna la ordine reportul comisiunii esmise pentru revisiunea socoteleloru cassariului si pentru cercetarea starei bibliotecii.

Decis u: Se primesce.

Nr. 13. Comisiunea esmisa pentru revisiunea socoteleloru dela 26 Iuliu 1875 pana la present'a adunare generala reportéza prin referintele ei Sim. Tieranu, cumca a revedutu socotelele si le-a affatu in ordine buna, si adeca:

Perceptionile suntu de 173 fl. 49 cr.

Erogatiunile suntu de 61 fl. 28 cr., prin urmare scotiendu erogatiunile din perceptioni, remane unu capitalu curat de 112 fl. 21 cr., care adaugându-se catra capitalulu vechiu disponibilu de 1525 fl. 46 cr. v. a. facu la olalta **1637 fl. 67 cr.**

Acestu capitalu se afla in

1. 10 actiuni dela institutulu Albin'a	1000 fl. — cr.
2. Unu libelu dela cas'a de pastrare din	
Lugosiu sub Nr. 1760	110 fl. — cr.
3. Unu libelu dela cas'a de pastrare	
din Boci'a montana sub Nr. 238 .	266 fl. — cr.
4. Unu libelu dela cass'a de pastrare dela	
Albin'a in Sâbiiu sub Nr. 249 .	144 fl. 40 cr.
5. O obligatiune dela fostulu presedinte	
Vasiliu Nicolescu	57 fl. — cr.
6. In bani gata	60 fl. — cr.

La olalta deci . 1637 fl. 67 cr.

Comisiunea propune, ca adunarea se aprobe aceasta socotela, éra cassariului reuniunei, d-lui I. Oprea, se-i dee absolutoriu.

Decis u: Adunarea, primindu propunerea, aproba socotela si absolvéza pre cassariu.

Nr. 14. D-lu I. Baic'a si esprima dorintă, ca pre viitoru cassariulu se prezinte o socota mai completa si detaiata despre starea cassariului reuniunei, in care se se arate si aceea, cátu face preste totu detorintă dupa tacsele membrilor, detorintă in interesu dupa capitalele elocate si imprumutate, solvirile prestate si restantiele pe anulu respectivu.

Decis u: Propunerea aceasta se radica la conclusu si ca atare are a fi observata pre viitoru din partea cassariului.

Nr. 15. D-lu P. Cimponeriu afla necesariu a se dă cassariului unele formularie de protocole pentru administrarea cassei reuniunei conformu decisului adus mai susu. — Dlu G. M. Liub'a inca este de acesta opinione si propune alegerea unei comisiuni, care se se insarcineze cu formularea de atari protocole.

Decis u: Ambele propuneri se primesc. Comisiunea se alege in porsónele d-loru: Grui'a M. Liub'a, Pavelu Cimponeriu si I. Oprea, insarcinandu-se, ca in siedintă urmatória de dupa amiéadi se-si prezinte adunarei elaboratulu seu.

Nr. 16. D-lu S. Tieranu, referintele comisiunii esmise pentru revisiunea socoteleloru anuncia, cumu-ca are a face in numele comisiunii unele propuneri. — Presedintele observandu, ca tempulu este deja inaintat, propune incheiarea siedintei si continuarea desbaterilor pe siedintă urmatória de dupa amiéadi.

Decis u: Propunerea presedintelui primindu-se siedintă se incheia.

(Va urmă.)

Anunciu.

La 26 Fauru a. c. stilulu vechiu, avendu a-setiené o siedintia a comitetului „Reuniunei invetiatorilor romanii gr. or. din dieces'a Carensebesiului," subsemnatul presidiu vine prin acést'a a invitá pre toti onorabilii domni membri ai comitetului amintit, ca se binevoiesca a luá parte la acea siedintia, carea va ave locu in diú'a aratata la órele 10 de deminézia in localitatile scólei romane gr. or. din Boci'a romana, fiindu a-se pertractá mai multe obiecte de importantia pentru prosperarea reuniunei.

Fizesiu, in 2 Fauru 1877.

Martinu Tiapu,
presedinte.

Varietati.

(Remediu siguru in contra dorerilor de masele.)

Voru fi vre-o 10—12 septemani de atunci; suferiámu érasi, ca de ani incóce, de doreri teribile de masele. Atunci convení-i intr'unu otelu din H. cu unu domnu teneru, carele vediendu-me suferindu, me intrebă nu cumu-va patimescu de dorere de masele, si respondindu-i afirmativu, apromise a-mi impartesí unu remediu infalibilu, carele aplicandu-lu consequentu me va scapá pentru totu de-a-un'a de aceste doreri nesuportabile. „Ah sciu, am recommandatu si io acestu midilociu: se iée apa in gura si se se puna cu dosulu la focu, pana candu ap'a va incepe a-i fierbe in gura," dîse iute otelierulu, mandru de glum'a sa triviala. — „Nu-mi trece prin minte a face glume ordinarie cu unu omu patimitoriu," replică tinerulu domnu, sorbindu-si linișcitu tas'a sa de cafea; „caci sciu bine, din propri'a mea esperintia, ca dorerile de masele suntu cele mai genante intre toate sororile loru. Inca nu s'a affatu filosofu, care se le fi potutu rabdá fora altérare. Dore-

rile de masele suntu in stare a face din muieri hiene, a stórcé gemete si celu mai mare beliduce, a distruge fericirea unei familie intregi; si ce privelisce póté fi mai sfasiatória de anima, decâtun unu copilu de 8—10 ani, carele din caus'a acestoru doreri se turmentéza tóta nóptea fora a poté inchide unu ochiu! — Spiritulu, romulu, cu deosebire acidele, creosotulu si asia numitele „arcane“ (medicamente secrete) potu aliná dorerile momentanu, dar numai momentanu, candu apoi ele revinu cu atâtu mai vehemente. Din altu punctu de vedere midilócele acestea suntu chiar si stricatióse, de óra ce ele ruinéza dintii cu totulu, ba inca si ginge. Pentru că inse se intielegi mai bine remediu, ce voiu a tî-lu recomandá, dà-mi vóia, domnulu mieu, a-ti face unele impartesiri cu privire la caus'a dorerilor de masele in genere, a dintilor rei in specia. Din fiacare mancare remanu printre dinti resturi mai mari seau mai mici, si pre langa tóta curatién'a nu vomu isbutí nici a le delaturá cu deserversíre, nici a impiedecá că ele se nu tréca in putrediune; spalarea dintilor cu o peria, scobirea cu o péna etc. impiedeca procesulu putrediunei incátu-va, dar nu de totu. Putrediunea ins'a-si, dupa descoperirile facute in tempulu mai din urma, nu este alta decâtun desvoltarea unui zoofitu (fintia diumetate animalu, diumetate planta), germenele caruia 'lu respiramu cu aerulu si carele apoi sub conditiuni favorabile se inmultiesce preste mesura.

Vei intielege deci, domnulu mieu, ca aflandu ființele acestea printre dinti nutrementu destulu, ele voru formá — că pretotindenea in natura — colonie intregi, cari dreptu multiamita pentru apostolu oferit u voru incepe a atacá dintii vecini. Isbutindu odata a róde glasur'a esterna, — lucrulu celu mai greu este deja facutu; acum se instaléza in gaur'a din masé si rodu mai departe pana ajungu la nervu, candu apoi incepu dorerile turbate si deodata cu ele incepe si „respirulu greu“. Vine mediculu, curatiesce, rade cu pil'a, plumbéza, adeca ne causéza nöue doreri si — spese (de dinte c. 2 fl.); dorerile incéta pe unu tempu, vinu inse érasi si cu ele torturele si spesele. Multu tempu si-au batutu ómenii capulu a aflá in contra acestei putrediuni unu antidotu (veninu contrariu). S'au aplicatu acelesi midilóce, cari se folosescu pentru disinfectiune si in alte locuri (in amblatori etc); inse sub anumite impregiurari ele potu fi pentru organismulu nostru fórte stricatióse, ba chiar si onoratórie. Abia in tempulu mai nou s'a descoperit, asi poté dice: din intemplantare, unu remediu, carele unesce in sene tóte bunele insusíri ale midilócelor de disinfectiune, fora a esercia cátusi de puçinu vre-o influintia stricatióse asupra sanetatiei; acestu remediu se numesce **acidu salicile** (acidum salicyle, Salicylsäure). Acidulu salicile se cumpera mai bine din apoteca (spiceria); de 20—30 cr. se capeta o butelia intréga. Din acésta solutiune punem in tóta diu'a la inceputu unu degetariu bunu, mai tardiu numai vre-o cátiva picuri intr'o diumetate de

pocalu de apa si apoi ne spalamu cu ea cu ajutoriulu unei perie de dinti cam aspra in tóta diu'a bine dintii, ginginele si tóta gur'a. Gâlgarisirea cu apa de acésta inca este fórte buna, si nu strica nimic'a déca ni-s'ar intemplá a inghití o parte din ea seau chiar si tóta. Candu dintii suntu rei, ap'a la inceputu se nu fia nici prea rece nici prea calda; si déca totusi s'ar intemplá, că la prim'a aplicare dorerile se incépa de nou — ceea ce inse urmandu cu precautiune nu este de temutu — nu face nimic'a, in totu casulu garantézu, ca folosindu-se acestu remediu consecentu, chiar si la dintii cei mai stricati, dorerile voru disparé cu deserversíre fora a se mai intórce canduva. Aplicarea ins'asi este fórte placuta; dintii uriti devinu cu incetulu érasi de totu albi, scorbutulu incéta la momentu. Comerciantii au inceputu deja a speculá cu ap'a acésta; atâta numai, ca o portiune, carea in apoteca se capeta cu 10 cr., ei o vendu cu 1 fl. 50 cr. si mai scumpu. — Acidulu salicile are unu viitoriu mare; elu jóca unu rolu insemnatu la vindecarea ranelor; cu ajutoriulu seu se va poté importá carne próspeta din Americ'a si Australia, ceea ce va reduce fórte multu pretiurile acestui articlu. Si findu ca nu mai suntemu la mésa, permite-mi, domnulu mieu, a mai adauge, ca acidulu salicile in pulvare, presarandu-se in ciorapi, este celu mai bunu midilocu pentru a face se dispara miroslu greu alu sudorilor de petióre, fora a le suprimá, ceea ce nu ar fi bine. — O piedeca considerabila in contra aplicarei acidului salicile erá greutatea de a produce o solutiune mai concentrata, de órake o parte de acestu acidu abia se desfintéza in 300 parti de apa; pentru aceea solutiunile se faceau in alcoolulu. In tempulu din urma se recomanda urmatóri'a procedura: Preste 10 parti de acidu salicile se tórna 24 parti amoniacu, se scutura mai de multe ori pana incepe a se desfintá, si apoi se mai adaugu 16 parti acidu de ojetu officinalu subtitatu (verdünnte offizinelle Essigsäure), pana adeca atâtea parti, pana candu solutiunea primesce o reactiune cam acutia. Solutiunea este ceva serata, inse fórte placuta. — Câti s'au folositu de remediu acest'a, nu au cuvinte destule spre a-lu laudá si recomandá.

(Dupa „Beiblatt zur Magdeb. Ztg.“ si „Buch für Alle“.)

Post'a redactiunei.

D-lui N. M. in H: Pana nu vomu avé mai antâiu operatulu intregu inaintea nostra, nu ne potem pronuncia.

D-lui St. T. in Sz. K.: Déca autoritatea suprema a scólelor diecesane nu a declaratu in terminulu prescrisul in §. 31 din „Articolulu de lege 32 : 1875 despre pensiunarea invenitorilor“, cumu ca se va ingrígí ins'a de pensiunarea invenitorilor sei, atunci suntet detori a respunde in „Fondul de pensiune alutierei“ taxele prescrise, ér nerespondiendu-le, veti fi esecuati. — Incátu pentru „sperante si prospecte“, — asupra acestui punctu nu incape disputa. — La cererea mai multor invenitori, vomu publica si noi legea despre pensiunarea invenitorilor, pentru că fiacare se se scie orientá si conformá. — Cele apromise le asteptámu.